

JÄMSTÄLLDHETEN I VETENSKAPSRÅDETS FORSKNINGSSTÖD 2003–2007

Carl Jacobsson, Elizabeth Lundberg

Avd. för forskningspolitisk analys

Vetenskapsrådet 2008
103 78 Stockholm

Sammanfattning

Denna rapport är en uppföljning av rapporterna ”Jämställdheten i Vetenskapsrådets forskningsstöd 2003-2006” och ”Vetenskapsrådet och jämställdheten” (Vetenskapsrådets rapportserie 17:2006).¹ De tidigare rapporterna kompletteras här med en analys av utfallet av de cirka 5 700 ansökningar om projektbidrag, postdoktorsstöd, forskarassistentanställningar och infrastrukturstöd som kom in i april 2007. Beslut om bidrag med anledning av dessa ansökningar fattades i november 2007. Beviljningsgraden² för kvinnor och män när det gäller de olika bidragsformerna redovisas här dels för besluten år 2007, dels för besluten under hela perioden 2003-2007.

Liksom tidigare år gällde den helt övervägande delen av ansökningarna år 2007 projektstöd. Av de 4 003 ansökningarna om denna form av stöd kom 31 % från kvinnor. Analysen av utfallet visar att kvinnor och män hade samma framgång när hänsyn tagits till ’karriäråldern’, dvs. antal år sedan doktorsexamen, utom i ämnesrådet för naturvetenskap och teknikvetenskap där kvinnor hade mindre framgång än män. Inom detta ämnesråd har kvinnor tidigare haft minst lika stor framgång som män. En förändring i motsatt riktning kan noteras inom medicinområdet, där kvinnor tidigare år haft mindre framgång än män. Utfallet inom ämnesrådet för naturvetenskap och teknikvetenskap berodde huvudsakligen på statsmakternas särskilda satsning fr.o.m. 2008 på teknikvetenskaplig forskning, ett område där kvinnor är kraftigt underrepresenterade. Om man ser på perioden 2003-2007 som helhet och tar hänsyn till de sökandes karriärålder hade kvinnor och män samma framgång i alla ämnesråd utom i ämnesrådet för medicin, där kvinnor hade mindre framgång än män. Sannolikheten att skillnaden i framgång inom ämnesrådet för medicin under perioden bara berodde på slumpen är 2,4 %

Tre av Vetenskapsrådets stödformer är särskilt riktade till forskare i början av sin karriär, nämligen postdoktorsstipendium för forskningsvistelse i utlandet, postdoktoranställning i Sverige och forskarassistentanställning. År 2007 kom det totalt in 1 570 ansökningar om dessa stödformer, varav 47 % från kvinnor. Kvinnor och män hade samma framgång när det gällde alla tre stödformerna. Beviljningsgraden var jämn även 2003-2006, med ett undantag; år 2005 hade män större framgång än kvinnor i att få postdoktorsstipendier.

Vetenskapsrådet mottog 98 ansökningar om infrastrukturstöd 2007, varav 21 från kvinnor. Liksom tidigare år hade kvinnor som sökte denna form av stöd något större framgång än män. Sannolikheten att denna skillnad i framgång bara berodde på slumpen är 23 %.

¹ I den senare rapporten analyseras utfallet av ansökningar inkomna 2003-2005 gällande inte bara projektstöd och stöd särskilt riktat till unga forskare utan även bidrag särskilt riktade till mer etablerade forskare. Dessutom analyseras utfallet av ansökningar om Linnéstöd 2006.

² Beviljningsgraden för kvinnor respektive män är andelen beviljade ansökningar av samtliga inkomna ansökningar från kvinnor respektive män.

Summary

This report is a follow-up to the reports *Jämställdheten i Vetenskapsrådets forskningsstöd 2003-2006* and *Vetenskapsrådet och jämställdheten* (the Swedish Research Council's report series 17:2006).³ In the present report the previous studies are supplemented by an analysis of the outcome of the approximately 5,700 applications for Project Research Grants, Postdoctoral Fellowships, Postdoctoral Positions, Junior Research Positions ('assistant professorships') and Research Infrastructure Grants that were received in April 2007 and decided upon in November. Women's and men's success rates in applying for different types of support that year are presented, as well as the success rates over the whole period 2003–07.

As in previous years the overwhelming majority of the applications in 2007 concerned Project Research Grants. Of the 4,003 applications for this type of grant, 31 % came from women. The analysis of the outcome shows that men and women had the same success rate when their 'career age' was taken into consideration, i.e. the time that had passed since the applicants achieved their PhDs, in all the Scientific Councils⁴, except the Council for Natural and Engineering Sciences where women were less successful than men. In previous years, women were at least as successful as men in this Council. A change in the opposite direction was observed in the Scientific Council for Medicine, where women were previously less successful than men. The outcome in the Council for Natural and Engineering Sciences was mainly due to a special additional appropriation by the Government from 2008 for Engineering Science, a field where women are greatly underrepresented. For the period 2003–07 as a whole, taking into account the applicants' career age, women had the same success rates as men in all the Scientific Councils except for the Council for Medicine, where women had a lower success rate than men. The probability that the difference in success rates in the Council for Medicine was due exclusively to chance is 2.4 %.

Three of the forms of grant awarded by the Swedish Research Council are aimed specifically at researchers who are at the beginning of their careers: International Postdoctoral Fellowships, Postdoctoral Positions in Sweden and Junior Research Positions ('assistant professorships'). In 2007 a total of 1,570 applications for these funding schemes were received, 47 % being from women. Men and women had equal success with regard to all three forms of grant. The success rates were also gender-equal in the years 2003–06, with one exception: in 2005 men were more successful than women in their applications for International Postdoctoral Fellowships.

In 2007 the Swedish Research Council received 98 applications for support for Research Infrastructure Grants, of which 21 were from women. As in previous years, women who applied for this type of support were somewhat more successful than men. The probability that this difference in success rate was due exclusively to chance is 23 %.

³ A more comprehensive survey in English of the Swedish Research Council's funding in the period 2003–05 in the perspective of equality between men and women can be found at www.vr.se

⁴ There are three Scientific Councils in the Swedish Research Council; one for Humanities and Social Sciences, one for Medicine and one for Natural and Engineering Sciences. In addition, there are two Committees, one for Educational Sciences and one for Infrastructure. These bodies are responsible for awarding grants in their respective areas of research.

Innehåll

Sammanfattning	2
Summary	3
Innehåll	4
1. Inledning	5
2. Ansökningar och beviljningsgrad	6
2.1 Projektbidrag	6
2.1.1 Ämnesrådet för humaniora och samhällsvetenskap	7
2.1.2 Ämnesrådet för medicin	8
2.1.3 Ämnesrådet för naturvetenskap och teknikvetenskap	9
2.1.4 Utbildningsvetenskapliga kommittén	10
2.1.5 Summering	11
2.2 Stödformer riktade till forskare i början av sin karriär	13
2.2.1 Postdoktorsstipendier	14
2.2.2 Anställning som postdoktor i Sverige	15
2.2.3 Anställning som forskarassistent	17
2.3 Stöd till forskningens infrastrukturer	18
3. Vetenskapsrådets beredande och beslutande organ	20
3.1 Beredande organ	20
3.2 Beslutande organ	20

1 Inledning

Vetenskapsrådets huvuduppgift är att ge stöd till den forskning som har högst vetenskaplig kvalitet och bäst främjar förnyelsen av grundforskningen. För att klara denna uppgift krävs att bedömningen av ansökningar om forskningsstöd sker på ett sakligt sätt. I en saklig bedömning ingår att den ska vara könsneutral. Vetenskapsrådet utgår från att forskningskapacitet finns i samma utsträckning hos kvinnor och män. En könsneutral bedömning främjar både den vetenskapliga kvaliteten och forskningens förnyelse.

Vetenskapsrådet ska också enligt sin instruktion främja jämställdhet mellan kvinnor och män inom sitt verksamhetsområde. I Vetenskapsrådets nu gällande jämställdhetsstrategi, som antogs år 2007, anges som mål att rådet ska

- uppnå och behålla en jämn könsfördelning i beredningsgrupper och andra organ,
- bevaka att andelen kvinnor och män bland dem som söker bidrag hos Vetenskapsrådet motsvarar andelen kvinnor och män bland högskolans disputerade lärare/forskare,
- ha samma beviljningsgrad för kvinnor och män och samma genomsnittliga storlek på bidragsbeloppen till kvinnor och män med hänsyn tagen till forskningens karaktär och stödformen,
- främja jämställdheten inom det svenska forskarsamhället.

När det gällde mål tre beslutade styrelsen om vissa preciseringar och skärpningar i förhållande till den tidigare strategin. Ändringarna innebar att ämnesrådets ansvar för det samlade resultatet i jämställdhetskänseende av utlysningar på deras områden betonades. Som ett led i strävandena att uppnå mål tre i strategin genomförde Vetenskapsrådet år 2007, liksom år 2006, utbildningar i genus- och jämställdhetsperspektiv för ämnesråd och beredningsgrupper.

2 Ansökningar och beviljningsgrad

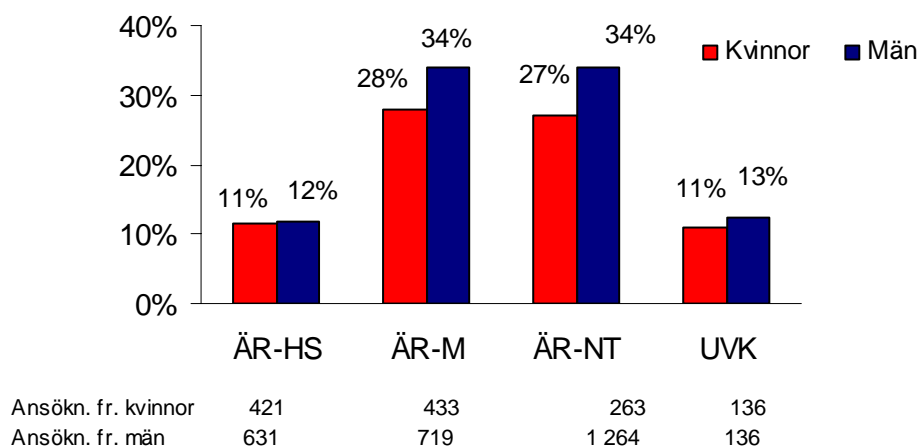
2.1 Projektbidrag – övergripande

Bidrag till forskningsprojekt är den dominerande stödformen inom Vetenskapsrådet både när det gäller antalet ansökningar och storleken på fördelade medel. Närmare tre fjärdedelar av de forskningsmedel som Vetenskapsrådet utdelar till forskare/forskargrupper har formen av projektbidrag. Under åren 2003-2007 kom det in sammanlagt 19 985 ansökningar om sådana bidrag. Det totala antalet ansökningar per år var tämligen konstant under perioden, men andelen ansökningar från kvinnor steg från 26 % år 2003 till 31 % år 2007. Cirka en fjärdedel av samtliga ansökningar om projektbidrag beviljades under perioden.

Utfallet av 2007 års utlysning av projektbidrag presenteras i figur 1 könsuppdelat och per ämnesråd.⁵ Antalet ansökningar från kvinnor och från män⁶ framgår också.

Beviljningsgraden var lägre för kvinnor än för män i alla ämnesråd. I ämnesrådet för medicin halverades gapet mellan kvinnornas och männens beviljningsgrad jämfört med 2006. Den skillnad som återstod förklaras nästan helt av kvinnornas lägre ”karriärålder”, dvs. den tid som förflutit sedan de sökande tog doktorsexamen. I ämnesrådet för naturvetenskap och teknikvetenskap, där kvinnor tidigare haft nästan lika hög beviljningsgrad som män, hade kvinnorna mindre framgång år 2007. Denna förändring berodde huvudsakligen på statsmakternas stora särskilda satsning på teknikvetenskaplig forskning, ett område där kvinnor är kraftigt underrepresenterade.

Figur 1. Projektbidrag 2007: beviljningsgrad uppdelad på ämnesråd och kön

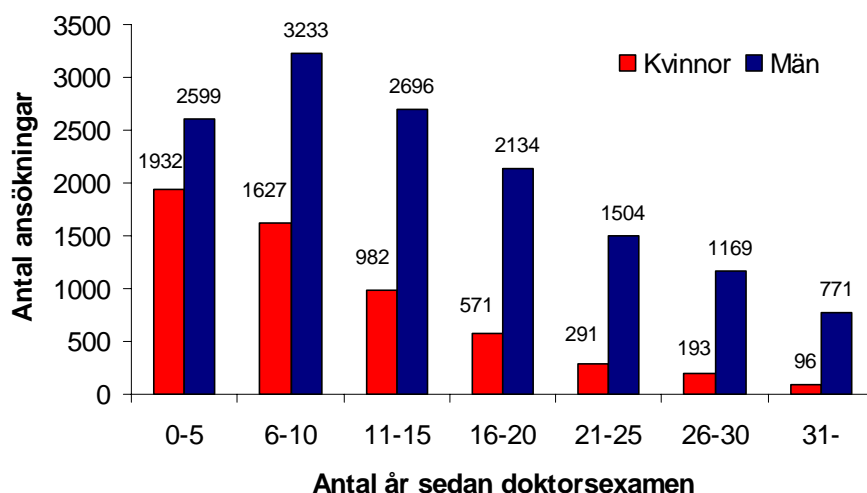
Karriäråldern har stor betydelse för både kvinnors och mäns beviljningsgrad i alla ämnesråd. Beviljningsgraden är högre för forskare av båda könen ju högre karriärålder de har. Figur 2

⁵ Ämnesrådet för humaniora och samhällsvetenskap (ÅR-HS), ämnesrådet för medicin (ÅR-M), ämnesrådet för naturvetenskap och teknikvetenskap (ÅR-NT) samt utbildningsvetenskapliga kommittén (UVK) kallas alla för ämnesråd i denna rapport. Även kommittén för forskningens infrastrukturer (KFI) betecknas i denna rapport som ämnesråd.

⁶ Med ansökningar från kvinnor respektive män avses ansökningar där en kvinna respektive en man är angiven som sökande ("huvudsökande"). En ansökan där en man är sökande och en eller flera kvinnor är angivna som medverkande betraktas således i denna rapport som en ansökan från en man.

visar projektansökningar från kvinnor och män uppdelade i grupper efter hur lång tid som gått sedan de tog doktorsexamen. Det framgår att andelen ansökningar från män var mycket större i grupperna med längst tid i yrket. Detta berodde på att andelen män bland högskolans lärare/forskare inom alla ämnesområden är högre i högre karriäråldrar. Detta i sin tur beror på att andelen kvinnor bland dem som tog doktorsexamen var betydligt lägre för exempelvis 20-25 år sedan än de senaste fem åren. Det kan konstateras att en bidragsgivning som prioriterar forskare med längre tid i yrket medför en lägre genomsnittlig beviljningsgrad totalt sett för kvinnor.

Figur 2. Projektansökningar 2003–2007 fördelat på karriärålder och kön

När vi i det följande presenterar utfallet under perioden 2003 – 2007 ämnesråd för ämnesråd analyserar vi därför för varje ämnesråd karriärålderns betydelse. Vi beräknar vad vi kallar för *det förväntade antalet beviljade ansökningar* för kvinnor respektive män när hänsyn tagits till karriäråldern. Det innebär att vi anger hur många kvinnor respektive män som skulle ha fått projektbidrag om kvinnor och män med samma karriärålder hade haft samma beviljningsgrad. Utgående från det förväntade antalet beviljade ansökningar kan vi också beräkna *den förväntade beviljningsgraden* för kvinnor respektive män. Hur analysen går till rent tekniskt beskrivs nedan.⁷

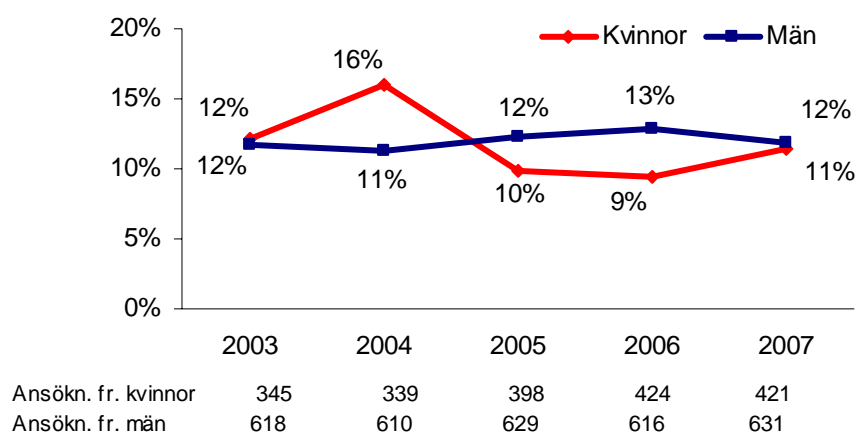
Det förväntade antalet beviljade ansökningar från kvinnor respektive män när hänsyn tagits till karriäråldern räknar vi ut på följande sätt. Vi delar upp ansökningarna till ett givet ämnesråd i karriäråldersgrupper: 0-5 år, 6-10 år, 11-15 år, 16-20 år, 21-25 år, 26-30 år samt mer än 30 år sedan doktorsexamen. Därefter antar vi att i varje karriäråldersgrupp har kvinnor och män samma beviljningsgrad och får då ett förväntat antal beviljade ansökningar från kvinnor respektive män i varje grupp. Summan av dessa antal för kvinnor respektive män är det förväntade antalet beviljade ansökningar från kvinnor respektive män i det givna ämnesrådet. Genom att dividera det förväntade antalet beviljade ansökningar med det totala antalet ansökningar från kvinnor respektive män får vi den förväntade beviljningsgraden.

⁷ Ett fåtal ansökningar saknade angiven tidpunkt för doktorsexamen. Karriäråldern är således okänd och dessa ansökningar har uteslutits från analysen.

2.1.1 Ämnesrådet för humaniora och samhällsvetenskap – projektbidrag

Andelen projektansökningar från kvinnor ökade från 36 % år 2003 till 40 % år 2007. Detta kan jämföras med andelen kvinnor bland disputerade lärare/forskare inom området vid högskolan år 2006, som var 39 %.⁸ Kvinnornas beviljningsgrad varierade betydligt mer än männens under perioden (se figur 3). I genomsnitt under perioden 2003-2007 hade kvinnor och män dock samma beviljningsgrad, nämligen 12 %.

Figur 3. Projektbidrag ÅR-HS 2003-2007: beviljningsgrad uppdelad på kön och år

Vi ser nu närmare på de 1 031 ansökningar om projektbidrag som kom in år 2007 till ämnesrådet för humaniora och samhällsvetenskap.⁹ Beviljningsgraden var 10,9 % för kvinnor och 11,6 % för män. Den förväntade beviljningsgraden (när hänsyn tagits till karriäråldern) var nästan densamma som den faktiska, nämligen 11,0 % respektive 11,6 %. Kvinnor och män med samma karriärålder fick således sina ansökningar beviljade i samma utsträckning år 2007.

Under hela perioden 2003-2007 beviljades 3 fler projektansökningar från kvinnor än förväntat (207 i stället för förväntade 204) inom humaniora-samhällsvetenskap. Sannolikheten att denna differens enbart berodde på slumpen är 81 %.

2.1.2 Ämnesrådet för medicin – projektbidrag

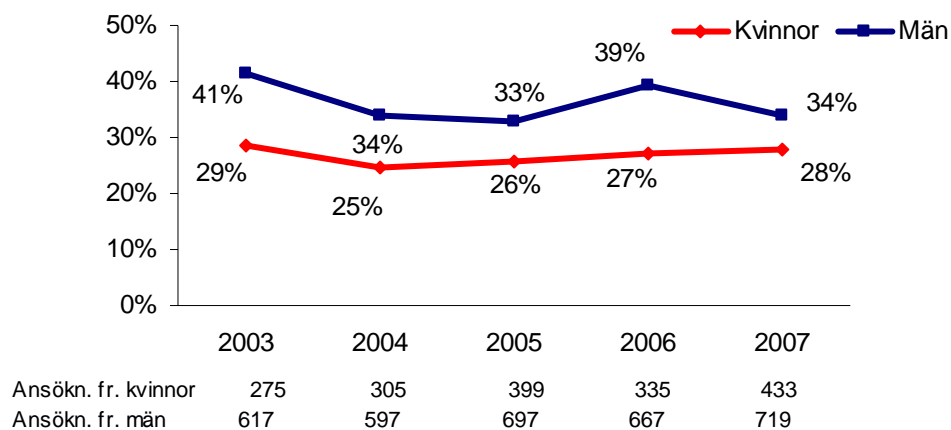
Andelen projektansökningar från kvinnor ökade från 31 % år 2003 till 36 % år 2005. Efter en minskning år 2006 ökade andelen åter år 2007 och uppgick då till 38 %. Detta kan jämföras med andelen kvinnor bland disputerade lärare/forskare inom området vid högskolan år 2006 som var 46 %.¹⁰ Många sökande är dock inte anställda vid högskolan utan är anställda vid olika sjukhus. Jämförelsen måste därför tolkas försiktigt. Som framgår av figur 4 var beviljningsgraden lägre för kvinnor än för män varje år under perioden 2003-2007. I genomsnitt under perioden var kvinnornas beviljningsgrad 27 % och männens 36 %.

⁸ Källa: Högskoleverkets NU-databas.

⁹ Ett fåtal ansökningar saknade angiven tidpunkt för doktorsexamen och har uteslutits ur analysen.

¹⁰ Källa: Högskoleverkets NU-databas.

Figur 4. Projektbidrag ÄR-M 2003–2007: beviljningsgrad uppdelad på kön och år

Vi ser nu närmare på de 1 152 ansökningar om projektbidrag som kom in år 2007 till ämnesrådet för medicin. Beviljningsgraden ökade något för kvinnor (till 27,9 %) och sjönk till 33,9 % för män. De förväntade beviljningsgraderna, med hänsyn taget till karriäråldern, visar sig ligga nära de faktiska, nämligen 28,5 % för kvinnor och 33,6 % för män. Nästan hela skillnaden mellan könen i faktisk beviljningsgrad kan således förklaras av skillnader i karriärålder mellan kvinnor och män. Utfallet 2007 innebar en markant förändring jämfört med utfallet 2003-2006. Om kvinnor och män med samma karriärålder hade haft samma beviljningsgrad år 2007, dvs. om den faktiska och den förväntade beviljningsgraden hade varit lika, skulle 2 fler ansökningar från kvinnor (123 i stället för 121) och 2 färre ansökningar från män (242 i stället för 244) ha beviljats. Sannolikheten att denna differens bara berodde på slumpen är 79 %.

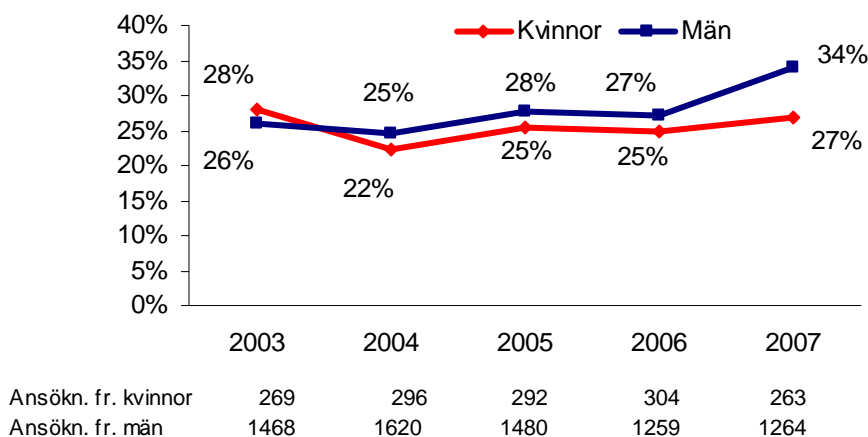
Under hela perioden 2003-2007 beviljades 42 färre projektansökningar från kvinnor än förväntat (469 i stället för 511) inom medicin. Drygt hälften av den genomsnittliga skillnaden i beviljningsgrad mellan kvinnor och män under perioden kan förklaras av skillnader i karriärålder. Sannolikheten att den resterande differensen bara berodde på slumpen är 2,4 %.

2.1.3 Ämnesrådet för naturvetenskap och teknikvetenskap – projektbidrag

Efter fyra år med ökande andelar projektansökningar från kvinnor (från 15 % år 2003 till 19 % år 2006) minskade andelen till 17 % år 2007. Detta kan jämföras med andelen kvinnor bland disputerade lärare/forskare inom området vid högskolan år 2006 som var 20 %.¹¹ Som framgår av figur 5 var skillnaden i beviljningsgrad mellan kvinnor och män ganska liten under åren 2003-2006. Skillnaden ökade markant till männens fördel år 2007. I genomsnitt under perioden 2003-2007 var beviljningsgraden 25 % för kvinnor och 28 % för män.

¹¹ Källa: Högskoleverkets NU-databas.

Figur 5. Projektbidrag ÄR-NT 2003–2007: beviljningsgrad uppdelad på kön och år

Vi ser nu närmare på de 1 498 ansökningar om projektbidrag som kom in år 2007 till ämnesrådet för naturvetenskap och teknikvetenskap.¹² Som framgår av figur 5 ökade beviljningsgraden något för kvinnor (till 27,2 %) och betydligt mer för män (till 34,3 %), dvs. män hade 7 procentenheter högre beviljningsgrad än kvinnor. Den förväntade beviljningsgraden (när hänsyn tagits till karriäråldern) var 30,8 % för kvinnor och 33,5 % för män, dvs. en skillnad på 3 procentenheter. Knappt hälften av skillnaden mellan könen i faktisk beviljningsgrad kan således förklaras av skillnader i karriärålder. Resten av skillnaden berodde huvudsakligen på att en stor särskild satsning gjordes av statsmakterna på teknikvetenskaplig forskning, ett område där kvinnor är kraftigt underrepresenterade. Resursökningen ledde till en höjd beviljningsgrad för både kvinnor och män inom teknikvetenskap, där andelen män är hög. Detta resulterade i en större höjning av beviljningsgraden för män än för kvinnor sett över ämnesrådets hela ansvarsområde.

Om kvinnor och män med samma karriärålder hade haft samma beviljningsgrad år 2007, dvs. om den faktiska och den förväntade beviljningsgraden hade varit lika, skulle 9 fler ansökningar från kvinnor (80 i stället för 71) och 9 färre ansökningar från män (415 i stället för 424) ha beviljats. Sannolikheten att denna differens bara berodde på slumpen är 25 %.

Sett över hela perioden 2003-2007 hade dock kvinnor och män samma framgång; endast en projektansökning mindre från kvinnor beviljades än förväntat (362 i stället för 363) inom naturvetenskap och teknikvetenskap. Sannolikheten att denna differens bara berodde på slumpen är 97 %.

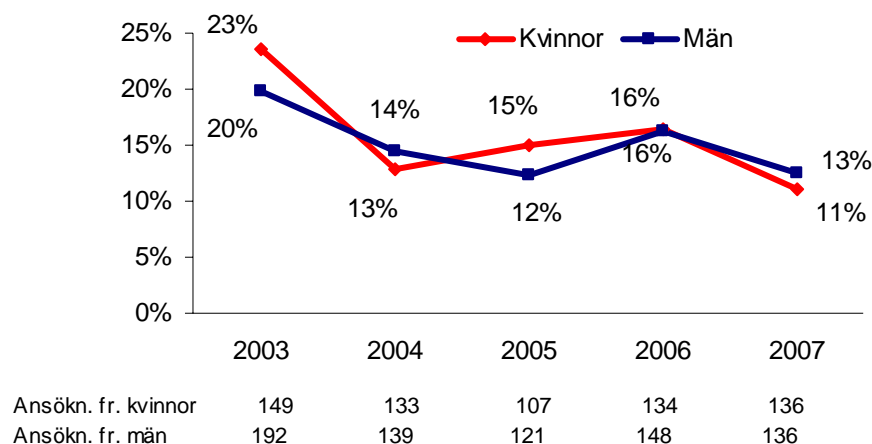
2.1.4 Utbildningsvetenskapliga kommittén – projektbidrag

År 2003 var andelen projektansökningar från kvinnor 44 %. Under de följande åren i den studerade perioden var andelen något högre och år 2007 nådde den 50 %. Det finns i statistiken inte någon lätt identifierbar grupp av lärare/forskare inom högskolan som kan ses

¹² Ett fåtal ansökningar saknade angiven tidpunkt för doktorsexamen och har uteslutits ur analysen.

som potentiella sökande hos den utbildningsvetenskapliga kommittén. Detta innebär att det är svårt att säga om andelen kvinnor bland de sökande är hög eller låg. Som framgår av figur 6 hade kvinnorna en högre beviljningsgrad än män vartannat år under perioden. I genomsnitt var beviljningsgraden 16 % för kvinnor och 15 % för män.

Figur 6. Projektbidrag UVK 2003 - 2007: beviljningsgrad uppdelad på kön och år

Vi ser nu närmare på de 269 ansökningar om projektbidrag som kom in år 2007 till utbildningsvetenskapliga kommittén.¹³ Beviljningsgraden var 11,1 % för kvinnor och 12,7 % för män. Den förväntade beviljningsgraden (dvs. när karriäråldern beaktats) - 10,6 % för kvinnor och 13,2 % för män – låg mycket nära den faktiska. Kvinnor och män med samma karriärålder fick således sina ansökningar beviljade i nästan samma utsträckning år 2007. Om kvinnor och män med samma karriärålder hade haft samma beviljningsgrad, dvs. om den faktiska och den förväntade beviljningsgraden hade varit lika, skulle 14 ansökningar från kvinnor ha beviljats i stället för 15 och 18 från män i stället för 17. Sannolikheten att denna differens bara berodde på slumpen är 80 %.

Under hela perioden 2003-2007 beviljades 7 fler projektansökningar från kvinnor än förväntat (105 i stället för 98) inom utbildningsvetenskap. Sannolikheten att denna differens bara berodde på slumpen är 37 %.

2.1.5 Summering – projektbidrag

Analyserna av utfallet år 2007 i de olika ämnesråden sammanfattas i tabell 1. Differensen mellan faktiskt och förväntat antal beviljade ansökningar anges både för år 2007 och för hela perioden 2003-2007.

¹³ Ett fåtal ansökningar saknade angiven tidpunkt för doktorsexamen och har uteslutits ur analysen.

Tabell 1. Projektbidrag 2007: faktiskt och förväntat antal beviljade ansökningar, uppdelat på ämnesråd och kön

Ämnesråd	Kön	Antal inkomna ansökningar	Antal beviljade ansökningar	Faktisk beviljningsgrad	Förväntat antal beviljade ansökningar	Förväntad beviljningsgrad	Differens faktiskt - förväntat antal bevilj. ansökn. 2007	Differens faktiskt - förväntat antal bevilj. ansökn. 2003-2007
ÄR-HS	Kvinnor	412	45	10,9%	45	11,0%	0	3
	Män	619	72	11,6%	72	11,6%	0	-3
	Totalt	1031	117	11,3%				
ÄR-M	Kvinnor	433	121	27,9%	123	28,5%	-2	-42
	Män	719	244	33,9%	242	33,6%	2	42
	Totalt	1152	365	31,7%				
ÄR-NT	Kvinnor	261	71	27,2%	80	30,8%	-9	-1
	Män	1237	424	34,3%	415	33,5%	9	1
	Totalt	1498	495	33,0%				
UVK	Kvinnor	135	15	11,1%	14	10,6%	1	7
	Män	134	17	12,7%	18	13,2%	-1	-7
	Totalt	269	32	11,9%				
VR	Kvinnor	1241	252	20,3%	263	21,2%	-11	-34
	Män	2709	757	27,9%	746	27,5%	11	34
	Totalt	3950	1009	25,5%				

Anm.: 53 ansökningar utan angiven tidpunkt för doktorsexamen har uteslutits. Förväntat antal beviljade ansökningar för kvinnor respektive män är det antal ansökningar som skulle ha beviljats om kvinnor och män med samma karriärålder hade haft samma beviljningsgrad. Förväntad beviljningsgrad är förväntat antal beviljade ansökningar från kvinnor respektive män dividerat med totalt antal ansökningar, dvs. den beviljningsgrad för kvinnor respektive män som kan förväntas om man beaktar de sökandes karriärålder.

Av tabellen framgår det att år 2007 beviljade ämnesrådet för naturvetenskap och teknikvetenskap 9 färre projektansökningar från kvinnor än förväntat (dvs. efter det att hänsyn tagits till karriäråldern) och ämnesrådet för medicin 2 färre än förväntat. Sannolikheten för att dessa differenser bara berodde på slumpen är 25 % inom naturvetenskap och teknikvetenskap respektive 79 % inom medicin.

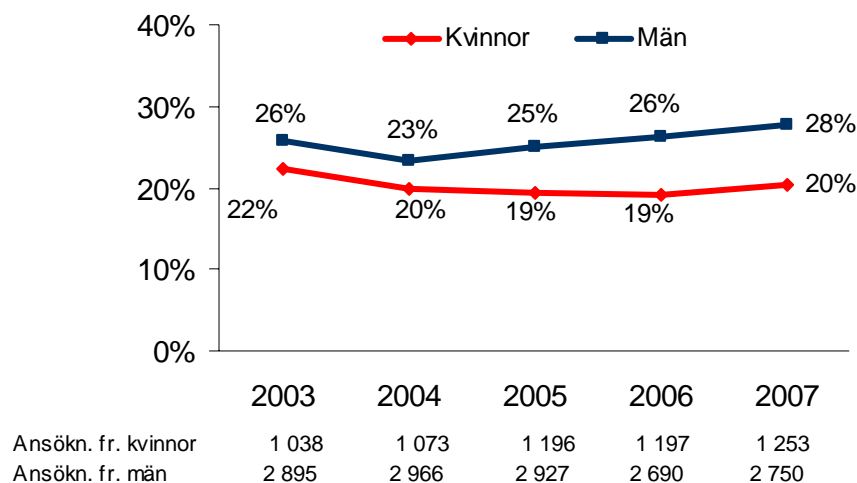
När man ser på utfallet under perioden 2003-2007 som helhet framgår det av tabellen att kvinnor hade mindre framgång än män inom ämnesrådet för medicin, som beviljade 42 färre ansökningar från kvinnor än förväntat. Sannolikheten för att denna differens bara berodde på slumpen är 2,4 %.

Vidare kan konstateras att under perioden 2003-2007, sett som helhet, hade kvinnor samma framgång som män inom ämnesrådet för naturvetenskap och teknikvetenskap, som beviljade 1 ansökan från en kvinna mindre än förväntat, samt inom ämnesrådet för humaniora och samhällsvetenskap, som under perioden beviljade 3 fler projektansökningar från kvinnor än förväntat. Sannolikheten för att dessa differenser bara berodde på slumpen är 97 % respektive 81 %.

Under perioden hade kvinnor något mer framgång än män inom utbildningsvetenskapliga kommittén, som beviljade 7 fler ansökningar från kvinnor än förväntat. Sannolikheten för att denna differens bara berodde på slumpen är 37 %.

I tabellen anges även utfallet i Vetenskapsrådet som helhet år 2007, dvs. för alla ämnesråden sammantaget. När man ser på siffrorna på total nivå bör man hålla i minnet att det är ämnesråden som beviljar och avslår ansökningar om projektbidrag. Beviljningsgraderna varierade betydligt mellan ämnesråden (se figur 1) och genomsnittssiffror är således av begränsat intresse. Utfallet för kvinnor och män i Vetenskapsrådet som helhet under hela den studerade perioden illustreras i figur 7.

Figur 7. Projektbidrag hela Vetenskapsrådet 2003-2007: beviljningsgrad uppdelad på kön och år

2.2 Stödformer riktade till forskare i början av sin karriär

Vetenskapsrådet har tre bidragsformer som är särskilt riktade till unga forskare, nämligen forskarassistentanställningar, postdoktorsstipendier för forskningsvistelse i annat land och anställningar som postdoktor i Sverige.¹⁴ Forskarassistentanställningar - i likhet med projektbidrag - beslutas och finansieras av ämnesråden. Flertalet postdoktorsstipendier och postdoktoranställningar finansieras från Vetenskapsrådets styrelsens anslagspost 5 och beslutas av generaldirektören på delegation från styrelsen. Övriga stipendier/anställningar finansieras och beslutas av ämnesråden.

Mot bakgrund av det ojämna utfallet år 2005 när det gällde postdoktorsstipendier betonade styrelsen år 2006 att det är särskilt angeläget att jämställdhetsaspekten beaktas vid beviljandet av bidrag till unga forskare. I styrelsens delegationsbeslut år 2006 anfördes att "GD beslutar om postdoktorsstipendier [dvs. beslutet avseende styrelsens anslagspost 5 delegerades inte till ämnesråden] för att tillse att jämställdhetsaspekten beaktas. Inom samtliga ämnesområden skall prioriteringslistor upprättas som innehåller reserver." Ämnesråden fick av GD i uppgift att dela in de sökande i två grupper. En grupp skulle bestå av de sökande som var kvalificerade att komma i fråga för postdoktorsstipendium (resp. -anställning) och dessa skulle rangordnas. Den andra gruppen skulle bestå av dem med otillräckliga kvalifikationer. Gruppindelning och rangordning skulle ske separat för kvinnor och män.

På grundval av detta underlag beviljade GD postdoktorsstipendier och -anställningar finansierade från styrelsens anslagspost 5. I GD-besluten 2006 och 2007 anfördes att

¹⁴ Av uppenbara skäl har vi inte gjort någon analys av karriäråldern när det gäller dessa stödformer.

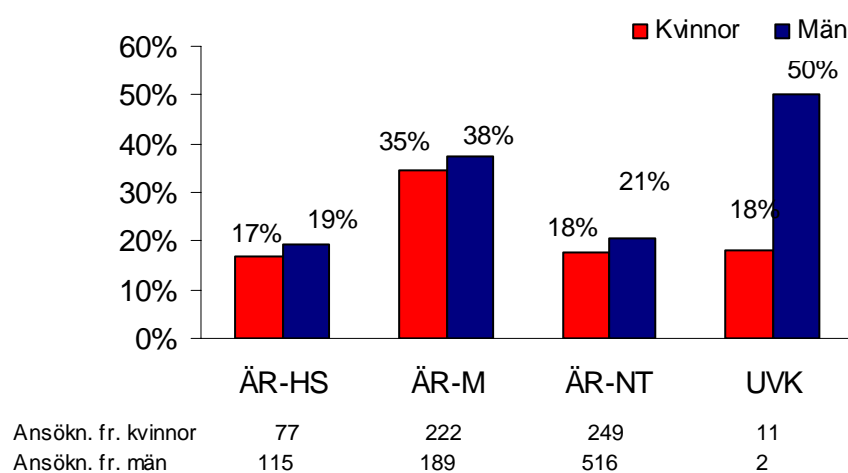
”Kriteriet för beslutet var, förutom ansökningarnas kvalitet, jämn beviljningsgrad för båda könen. Dessutom togs hänsyn till underrepresenterat kön bland de sökande”. Vidare angavs i beslutet att ”om sökande inom ett ämnesområde avböjer erbjudandet om stipendium eller bidrag [till postdoktorsanställning] erbjuds sökande på ämnesrådets reservlista ... stipendium eller bidrag enligt följande princip: Om en kvinna respektive man avböjer skall den högst prioriterade kvinnan respektive mannen på reservlistan beviljas bidrag för att bibehålla den beslutade könsfördelningen”. Det är självklart att beviljningsgraderna för postdoktorsstipendier och -anställningar 2006 och 2007 påverkades av dessa riktlinjer.

2.2.1 Postdoktorsstipendium för forskningsvistelse i annat land

Under perioden 2003 - 2007 mottog Vetenskapsrådet sammanlagt 1 381¹⁵ ansökningar om postdoktorsstipendium för vistelse vid forskningsinstitution i annat land. Av dessa kom 40 % från kvinnor. Detta kan jämföras med andelen kvinnor bland dem som disputerade 2004-2006, dvs. bland de potentiella sökande, som var 45 %.¹⁶

Som framgår av figur 8 var den genomsnittliga beviljningsgraden under perioden lägre för kvinnor än för män i samtliga ämnesråd. Kvinnornas lägre beviljningsgrad berodde främst på det ojämna resultatet år 2005.¹⁷ Om beviljningsgraden hade varit densamma för kvinnor och män inom varje ämnesråd skulle totalt 10 fler kvinnor (146 i stället för 136) ha beviljats postdoktorsstipendium under perioden och 10 färre män (191 i stället för 201). Sannolikheten för att denna skillnad bara berodde på slumpen är 28 %.

Figur 8. Postdoktorsstipendier 2003-2007: beviljningsgrad uppdelad på ämnesråd och kön¹⁸

Vi ser nu närmare på de 289 ansökningar om postdoktorsstipendium som kom in år 2007. Som framgår av figur 9 varierade beviljningsgraden detta år (i likhet med tidigare år) avsevärt mellan ämnesråden både totalt och för kvinnor respektive män. Inom ämnesrådet för medicin

¹⁵ Inkl några ansökningar som överlämnades till annan finansjär.

¹⁶ Källa: Högskoleverkets NU-databas.

¹⁷ År 2005 hade männen nästan dubbelt så hög beviljningsgrad som kvinnorna. Övriga år var beviljningsgraden tämligen jämn. Se vidare rapporten ”Vetenskapsrådet och jämställdheten”.

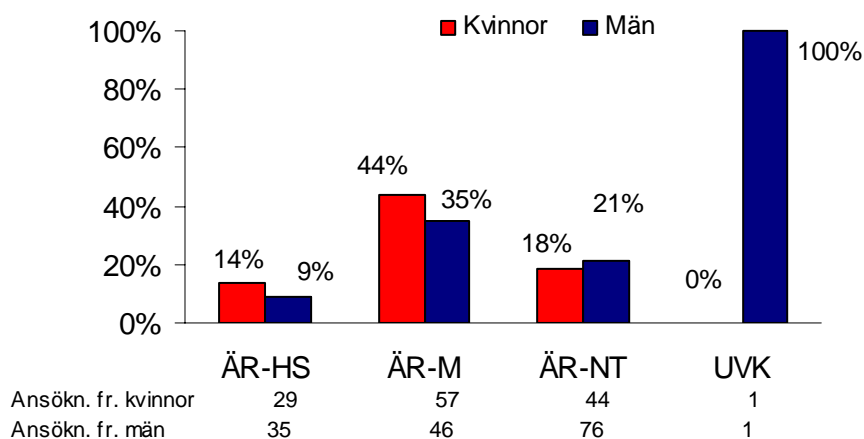
¹⁸ I underlaget till fig. 8 och 9 inkluderas ett antal beviljade ansökningar som överlämnats till och beviljats av annan finansjär. I motsvarande tabell i rapporten ”Jämställdheten i Vetenskapsrådets forskningsstöd 2003-2006” exkluderades sådana ansökningar.

var kvinnornas beviljningsgrad 9 procentenheter högre än männens, vilket innebar en markant förändring jämfört med de tidigare åren i den studerade perioden. Dessutom kan noteras att antalet sökande inom medicinområdet, såväl kvinnor som män, nästan fördubblades 2007 jämfört med året innan.

Inom humaniora-samhällsvetenskap hade kvinnorna år 2007 liksom året innan större framgång än männen. Beviljningsgraden var dock för båda könen betydligt lägre än 2006.¹⁹ Inom naturvetenskap-teknikvetenskap hade män liksom tidigare år högre beviljningsgrad än kvinnor.

Om beviljningsgraden hade varit densamma för kvinnor och män inom varje ämnesråd år 2007 skulle totalt 2 färre kvinnor (35 i stället för 37) ha beviljats postdoktorsstipendium och 2 fler män (38 i stället för 36). Sannolikheten för att denna skillnad bara berodde på slumpen är 53 %.

Figur 9. Postdoktorsstipendier 2007: beviljningsgrad uppdelad på ämnesråd och kön²⁰

2.2.2 Anställning som postdoktor i Sverige

En ny stödform, som funnits sedan 2005, är anställning som postdoktor för vistelse vid annat universitet/högskola i Sverige än det där den sökande disputerat. Under perioden 2005-2007 mottog Vetenskapsrådet totalt 1 143 ansökningar om anställning som postdoktor. Ett av motiven för införandet av denna bidragsform var att främja jämställdheten. Under de tre år som bidragsformen existerat har den också dragit till sig den högsta andelen kvinnliga sökande av samtliga bidragsformer, 53 %. Detta kan jämföras med andelen kvinnor bland dem som disputerade 2004-2006, dvs. bland de potentiella sökande, som var 45 %.²¹

Som framgår av figur 10 hade kvinnor högre genomsnittlig beviljningsgrad än män åren 2005-2007 i alla ämnesråd utom i ämnesrådet för medicin, där män hade högre beviljningsgrad. Om beviljningsgraden hade varit densamma för kvinnor och män inom varje

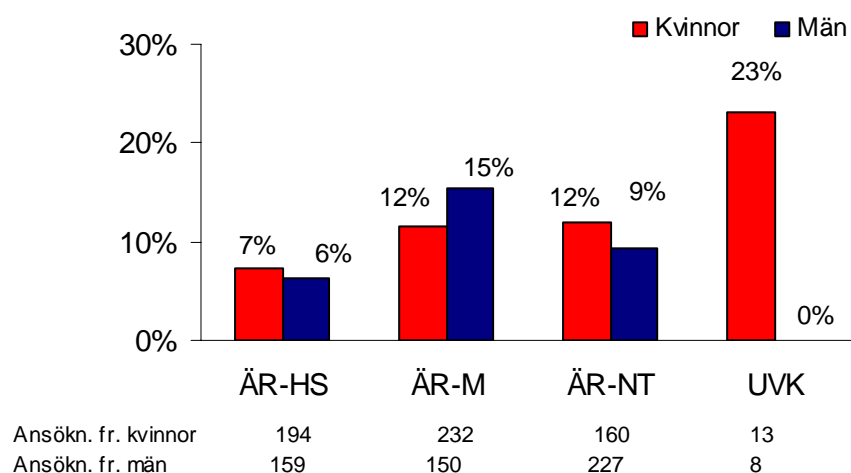
¹⁹ Den högre beviljningsgraden år 2006 var sannolikt en följd av att medel detta år - som en engångsföreteelse - tillskötts för ett antal postdoktorsstipendier inom humaniora och samhällsvetenskap av STINT (Stiftelsen för internationalisering av högre utbildning och forskning).

²⁰ Se fotnot 18.

²¹ Källa: Högskoleverkets NU-databas.

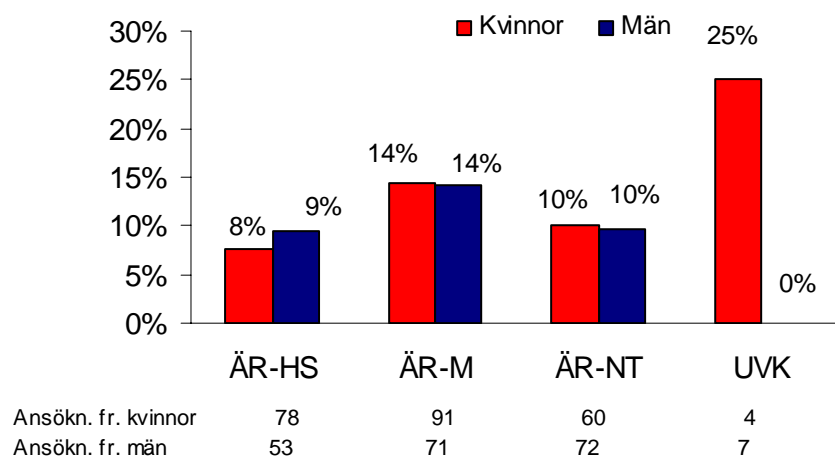
ämnesråd skulle totalt 62 kvinnor i stället för 63 ha beviljats postdoktorsanställning under perioden och 55 män i stället för 54. Sannolikheten för att denna skillnad bara berodde på slumpen är 85 %.

Figur 10. Postdoktorsanställningar i Sverige 2005-2007: beviljningsgrad uppdelad på ämnesråd och kön

Vi ser nu närmare på de 436 ansökningar om postdoktorsanställning som Vetenskapsrådet mottog år 2007 (figur 11). Av dessa kom 53 % från kvinnor. Kvinnor och män hade samma beviljningsgrad inom medicin och inom naturvetenskap-teknikvetenskap. Inom humaniora-samhällsvetenskap hade kvinnorna något mindre framgång än männen. Inom utbildningsvetenskap beviljades ingen av de sju ansökningarna från män. Om beviljningsgraden hade varit densamma för kvinnor och män inom varje ämnesråd skulle oförändrat antal kvinnor (26) och män (22) ha beviljats postdoktorsanställning år 2007.

Figur 11. Postdoktorsanställningar i Sverige 2007: beviljningsgrad uppdelad på ämnesråd och kön

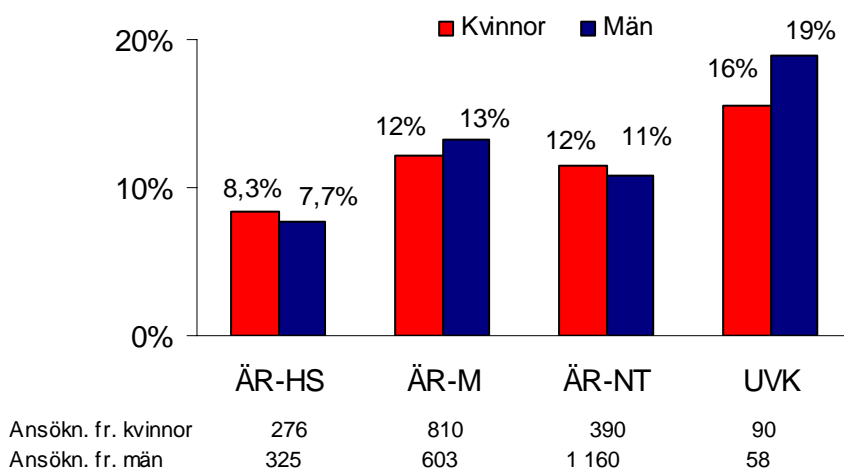

2.2.3 Anställning som forskarassistent

Under perioden 2003-2007 mottog Vetenskapsrådet sammanlagt 3 712 ansökningar om forskarassistentanställningar. Av dessa kom 42 % från kvinnor. Detta kan jämföras med andelen kvinnor bland dem som disputerade 2002-2006, dvs. bland de potentiella sökande, som var 45 %.²²

Figur 12 visar att det i genomsnitt under perioden 2003-2007 var ganska små skillnader i beviljningsgrad mellan könen inom samtliga ämnesråd. Om beviljningsgraden hade varit densamma för kvinnor och män inom varje ämnesråd skulle 2 fler kvinnor (183 i stället för 181) och 2 färre män (239 i stället för 241) ha beviljats anställning som forskarassistent under perioden. Sannolikheten för att skillnaden i beviljningsgrad bara berodde på slumpen är 87 %.

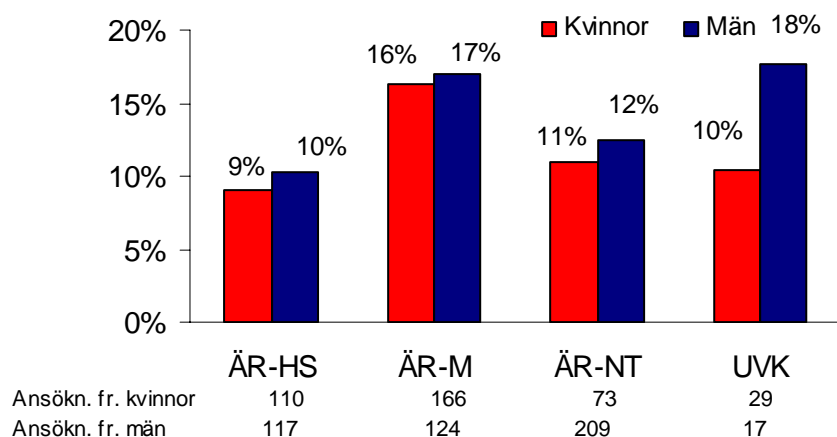
Figur 12. Anställning som forskarassistent 2003-2007: beviljningsgrad uppdelad på ämnesråd och kön

Vi ser nu närmare på de 845 ansökningar om forskarassistentanställning som Vetenskapsrådet mottog år 2007. Det framgår av figur 13 att kvinnors respektive mäns beviljningsgrad var ganska jämn men att kvinnor genomgående hade något mindre framgång än män. Störst var skillnaden inom utbildningsvetenskap. Om beviljningsgraden hade varit densamma för kvinnor och män inom varje ämnesråd skulle 3 fler kvinnor (51 i stället för 48) ha beviljats forskarassistentanställning år 2007 och 3 färre män (59 i stället för 62). Sannolikheten för att denna skillnad bara berodde på slumpen är 56 %.

²² Källa: Högskoleverkets NU-databas.

Figur 13. Anställning som forskarassistent 2007: beviljningsgrad uppdelad på ämnesråd och kön

2.3 Stöd till forskningens infrastrukturer

Vetenskapsrådet ger i olika former stöd till infrastrukturer inom alla vetenskapsområden. Forskare kan bl. a. ansöka om medel för dyrbar vetenskaplig utrustning och longitudinella databaser.²³

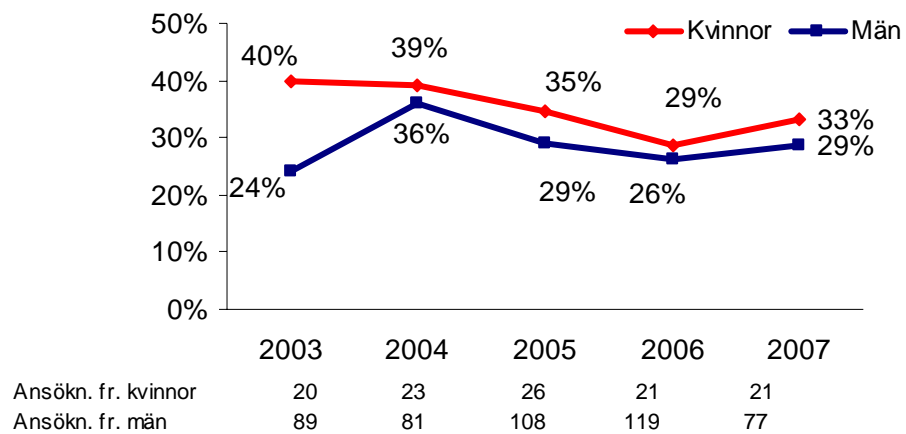
Under perioden 2003-2007 fick Vetenskapsrådet sammanlagt 585 ansökningar om stöd till infrastrukturer. Av dessa kom 19 % från kvinnor. Det finns i statistiken inte någon lätt identifierbar grupp av lärare/forskare inom högskolan som kan ses som potentiella sökande till kommittén för forskningens infrastrukturer. Detta innebär att det är svårt att säga om andelen kvinnor bland de sökande, 19 %, är hög eller låg.

Som framgår av figur 14 översteg kvinnornas beviljningsgrad männens alla år under perioden 2003-2007. I genomsnitt var kvinnornas beviljningsgrad 35,1 % och männens 28,3 %. Om den genomsnittliga beviljningsgraden hade varit densamma för kvinnor och män skulle 6 färre kvinnor (33 i stället för 39) ha beviljats infrastrukturbidrag och 6 fler män. Sannolikheten för att skillnaden mellan könen i beviljningsgrad bara berodde på slumpen är 23 %.

År 2007 fick Vetenskapsrådet 98 ansökningar om stöd till infrastrukturer, varav 21 från kvinnor. Beviljningsgraden var 33 % för kvinnor och 29 % för män.

²³ Longitudinella databaser består av uppgifter om individer och grupper som följs över tiden.

Figur 14. Bidrag till infrastruktur 2003-2007: beviljningsgrad uppdelad på kön och år

3 Vetenskapsrådets beredande och beslutande organ

Vetenskapsrådet strävar i enlighet med sin jämställdhetsstrategi att uppnå och behålla en jämn könsfördelning i sina beredningsgrupper och andra organ. Målet är att andelen kvinnor respektive män ska ligga i intervallet 40 % till 60 %.

3.1 Beredande organ

Andelen kvinnor i Vetenskapsrådets beredningsgrupper har långsamt stigit. När man ser på alla områden samlat uppgick andelen till 39 % år 2007. Denna siffra kan jämföras med andelen kvinnor bland dem som söker projektbidrag hos Vetenskapsrådet, som var 31 % år 2007, och bland högskolans disputerade lärare/forskare, som år 2006 var 33 %. När man ser på könsfördelningen i beredningsgrupperna år 2007 områdesvis framgår att andelen kvinnor låg mellan 42 % och 50 % i beredningsgrupperna inom humaniora och samhällsvetenskap, medicin, utbildningsvetenskap samt forskningens infrastrukturer (se tabell 2). Andelen kvinnor var 27 % i beredningsgrupperna inom naturvetenskap och teknikvetenskap. Könsfördelningen bland disputerade lärare/forskare inom de naturvetenskapliga och teknikvetenskapliga områdena i högskolan är dock än mer ojämn: 20 % kvinnor och 80 % män.

Tabell 2. Könsfördelningen i Vetenskapsrådets beredningsgrupper år 2007

Beredningsgrupper inom	Antal kvinnor	Antal män	Totalt	Andel kvinnor 2007 (andel kvinnor år 2006)
Humaniora och samhällsvetenskap	49	53	102	48 % (46)
Medicin	62	76	138	45 % (45)
Naturvetenskap och teknikvetenskap	56	148	204	27 % (25)
Utbildningsvetenskap	15	15	30	50 % (47)
Forskningens infrastrukturer	19	26	45	42 % (45)
Vetenskapsrådet totalt	201	318	519	39 % (36)

3.2 Beslutande organ

Vetenskapsrådets styrelse, de tre ämnesråden och den utbildningsvetenskapliga kommittén hade år 2007 en könsfördelning som låg i intervallet 43 % - 55 %. Andelen kvinnor i kommittén för forskningens infrastrukturer var samma år 38 %.